

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiunilor:
Pe un an . . . . . 50 Lei		Pentru publicațiuni oficioase, concase, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă coaștin până la 150 de cuvinte 60 Lei, până la 200 de cuvinte 90 Lei, de aci în sus 120 Lei.
Pe jumătate de an . . . . . 25 „		
Pe un pătrar de an . . . . . 12 1/2 „		
Un număr . . . . . 1 Leu.		
Pentru străinătate pe un an . . . . . 80 Lei.		

PARTEA OFICIALĂ.

„Pe dătătorul de bună voie iubeste Dumnezeu“

(II. Cor. 9, 7.)

Nr. 1073 B. ex 1924.

Onorată Preoțime parohială.

Tot mai des obvin cazurile, că schimbările ivite în situația familiară a preoțimei noastre eparhiale se anunță cu întârziere și fără acte justificative, ceea ce dă anză la multe neajunsuri atât în ceea ce privește încuviințarea, cât și ordonanțarea ajutorului de familie cuvenit.

Pentru a preveni acestor neajunsuri, dispunem următoarele:

a) Orice schimbare ivită în situația familiară, în legătură cu ajutorul de familie, se va anunța pe cale ierarhică, adecă prin oficiul protopresbiteral, Consistorului diecezan, în termen de 14 zile dela data ivirei ei.

b) La anunțarea schimbărilor se vor alătura și acte justificatoare, timbrate în regulă, care vor dovedi exactitatea datelor.

Cei rămași în întârziere rămân înșiși responsabili pentru eventualele urmări.

Caransebeș, la 1. Martie 1924.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu m. p.

Imbogățiții timpurilor de azi sunt mai avuți de cum a fost un Stefan cel Mare, un Neagoe Basarab. Dar pe cât sunt de înalte ceruirile de pământ, așa sunt de înalți acești din urmă față de cei dintâi. Bogații vremurilor noastre caută să întreacă pe împăratul Solomon în lux, distracții, în excursii, alimentând trupul cu tot ce-i mai pervers iscodit de mintea omenească; iar bietul suflet e lăsat în păraginare, ca o holdă năpădită de mărăcini. Voevozii români de pe vremuri — mulți dintre ei vieața întreagă — erau în războaie, însă pentru suflet, pentru ertarea păcatelor se îngrijeau mai mult, ridicând biserici, mănăstiri foarte multe, — și azi de o frumsețe neîntrecută. Par'că au presimțit, că vor veni vremuri de mărire pentru acest neam și ar fi fost o rușine să-l fi găsit numai cu biserici de lemn.

În gerul cumplit dinaintea Crăciunului anului trecut, colindau satele noastre din granița câțiva feciori din părțile Sălajului, pentru a colecta în scopul ridicării unei biserici ort. acolo, în spre granița apuseană a țării, căci cea existentă stă să se dărime, fiind de lemn. Și se grăbiau ai noștri să se subscrie, care cu câte un Leu, care cu doi. . . . până la cinci. Bieții oameni priveau cu milă la marinimia acestor săraci, căci doar' greutatea zilelor de azi cu greu să pot învinge cu danii de câte un Leu. De nu-i va putea ajutara statul, de nu se va mișca inima acelor milionari, pe cari împrejurările de după războiu i-au ridicat așa de sus, nu cred, că visul bieților noștri confrați din Sălaj se va putea realiza așa curând.

Pe lespezile bisericilor, și a mănăstirilor găsim pomelnicul întreg al ctitorilor și binefăcătorilor de pe vremuri, căci dintele vremii nu le-a șters amintirea. Bogații de azi nu mai cred nimic. „Dumnezeul lor este pântecul“ (Filip 3, 19), desfrău,

îmbuibarea, lăcomia și zgârcenia. — Civilizația apusului a șters din cei mai mulți tradiționala credință moștenită din bătrâni, a cărei urmare este, că la strigătul celor nevoiași și lipsiți își țin mâinile încleștate, și cei mai mulți se sting fără urmași, căci n'au binecuvântare dela Cer: „*piere de pe pământ pomenirea lor, pentru că nu și-au adus aminte a face milă*“ (Psalm 109, 15). Aceștia nu știu și nici nu cred, că „*milostenia din moarte izbăvește și curăță tot păcatul*“ (Tovie 12, 9).

Voi, cărora norocul zilelor de azi v'a hărăzit atâta belșug de bani, — ca să scăpați de osânda bogatului din evanghelie, — contribuiți la ridicarea mărețelor locașuri de închinare, acolo unde trebuința cere, căci „*lumea trece cu poftele ei, iar cel ce face voia Domnului rămâne în veac*“.

Bogăția banului piere ca pleava la suflarea vântului, pe când bogăția credinței cum a fost cea a voevozilor amintiți, se pomenește din neam în neam. Oamenii se schimbă, faptele rămân. (A. C. Cuza.)

Sălăjenii călători în drumul lor spre casă, după ce au îndurat atâta ger și atâta dispreț, mai cu seamă din partea celor cu dare de mână, oprindu-se pe un moment înaintea unei sf. bisericici mărețe, — auziau răsunând prin ușile deschise cântarea dela vecernie: *Bogații au sărăcit și și au flămânzit* . . . De: N. V. preot

Gramatica română a lui Gheorghe Lazăr 1821.

— Intregire —
I.

În nr. 53 — 1923 al „Foaiiei Diecezane“, făcând o mică expertiză asupra Gramaticii lui Gh. Lazăr, am scăpat din vedere a adauga unele circumstanțe, ce ne par că stau în legătură cu această operă.

Ne având-o la îndemână nu putem judeca de ce vederi limbistice e predominantă, în raport cu gramaticile noastre de până aci.

Știm, că la Sf. Sava gramatica nu o predașe Lazăr, ci popa Pavel. Acesta era un dascăl mai vechi de școală românească — slavo-nească, de pe lângă biserica Sf. Gheorghe din București, unde diriga învățământul un anumit Chiriță.

Vodă Alexandru Suțu, cu anafora din 10 Decembrie 1818, la stăruința boierilor, ordonase a se preface școala lui Chiriță în școală de preoți, unde un al treilea dascăl (adecă Gh. Lazăr) avea „de dimineață să paradosască“ (prelegă) aritmetică și geometrie, iară după prânz geografie și geodezia.

În încăperile dela Sf. Gheorghe nu încăpeau acum cei vre-o 20 școlari noi ai lui Lazăr și așa li-se dăduse un nou local în dărăpănetele chilii ale mănăstirii Sfântului Sava.

Lui popa Pavel, carele ayea la Sf. Gheorghe — unde numai catehiză, acum după ce avansase a ține și prelegeri de gramatica românească, i-se spori leafa lunară dela 70 lei la 100 lei. Religia trece apoi în grija unui om mai chemat și mai pregătit. E ieromonahul Eufrosin Poteca.

Peste un an și jumătate gramatica noastră e tălmăcită la școala lui Lazăr de elevul său renumit: Ion Eliade Rădulescu, carele în scurt timp va întrece pe magistrul și își eluptă epitetul ornant de *părintele literaturii românești*.¹⁾

După doi ani, deci în 1823, — studiul gramaticii va fi încredințat ardeleanului Ioan Popp, cum, cu (vre-o) 4—5 ani mai înainte, filozofia era pusă sub îngrijirea altui ardelean harnic: Ladislau Erdeli,²⁾ iară religia, în locul lui Poteca, mers la Piza pentru studii înalte în 1820, o propunea arhimandritul Grigorie Râmniceanul, carele era și directorul școalei, deși în faptă toate le dirija aci inimosul întemeietor Lazăr.

Aș crede, că acest director e unul și acelaș cuvios ipostas cu singhelul și cu fostul egumen dela Vieros, care la anul Domnului 1794, la recercarea mitropolitului Ungrovlahiei, a grecului Dosofoei Filitis, edă din nou *Pravoslavnică Mărturisire*, în prologul căreia cam apasă condeiul, pare-mi-se în potriva uniților din Transilvania, zicând, că: „*buzele împuțite ale huliților celor ce mășăesc (?) în urmele începătorilor de dejghinări, carii cu coada lor au târât după sine atâtea mulțimi*“.³⁾

În timpul cât a propus Eliade gramatica românească la Sf. Sava (1820—3), de sigur a propus-o după manuscript, de vreme ce ca manuscript pătrunsese (până la tipărirea ei din anul 1828) și pela Craiova și Slatina!

Ardeleanul Ioan Popp, urmașul lui Eliade la catedra gramaticii românești la Sfântul Sava, a predat aci disciplina aceasta timp mai îndelungat.

În anul 1835 a apărut, anonim, la București în imprimeria lui Eliad „*Gramatică românească, tipărită cu cheltuiala din casa școalelor publice și primită în clasurile (clasele) de începători*“.⁴⁾

¹⁾ Acest titlu se contestase la început deja. Mai târziu contestarea se generalizase de-abinele! Azi din nou li se dă acest calificativ. Credem, că așa și rămâne. G. Bogdan Dnică: Ist. lit. rom. moderne, Cluj 1923, pg. 39 și 305. Dumitru Bolintinianu: Călătorii la Români din Macedonia, București 1863, pg. 10—12.

²⁾ Despre Erdeli, alias *Erdelotul*, cum li ziceau pe grecie, care propunea: filozofia, dreptul, latina și franceza, va urma un comunicat aparte.

³⁾ N. Iorga, „Istoria bisericii românești“, Vălenii de munte, vol. III. 1909, pg. 219.

⁴⁾ N. Iorga Contribuțiuni la ist. lit. rom. Scriit. bisericesti, pg. 55 V. A. Ureche, Istoria Școalelor din România dela 1800—1864, Buc. 1892, vol. I. pg. 113.

Despre persoana lui Ioan Popp nu am dat de date. Cunoscutul „ferlegar“ Zaharie Karkaleki îl numără între „prenumeranții“ săi, „sau mai drept zis Iubitorii de luminarea Neamului Românesc din București“ și îi zice: „preaînvațatul domn Ioan Pop profesorul gramaticii... „Școalelor Naționale Românești din București“⁵⁾ Magistrul Iorga îi zice profesor de „gramatică și compunere“. Dacă pe acele vremuri în principate se zicea așa, dincoaci colegii lor signau profesori de „gramatică și stil“.

Gramatica din vorbă, deși a apărut anonim, se știe pozitiv, că e fătul profesorului Ioan Pop. El este considerat a fi autorul, atât în catalogul Bibliotecii centrale din București, cum și în catalogul librarilor bucureșteni de pe la 1838.

Gramatica lui Ioan Pop se crede, că e o prescurtare a epocalei gramatică din 1828 alcătuită de Eliad. Peste patru ani apare în a II ediție (1838).

Mai pe urmă fu edată la anul 1854. Deci într' un interval de 19 ani a avut 14 edițiuni. Ediția a II (din 1839) acopere 82 pagini. Este cu totul identică celei din 1850, numai că aceasta conține cu trei pagini mai puțin ca cealaltă. Sunt tipărite cu alfabet mestecat din chirilice și latine⁶⁾ (alfabet moldovenesc, sau de tranzițiune).

Introducerea acestei gramatici e excerptată de Ion Manliu la pg. 79—80 a gramaticii sale din 1886, pentru cursul secundar.

Pe Ioan Pop l-a apreciat ca profesor și pedagog bun însuși Eliad.

Despre gramaticile lui Eliad și Pop se plângea pe la 1838 decanul publicisticii române, Gheorghe Bariț, că: gramaticile cele mai bune a D. D. Eliad și Pop din București, abia ne sânt cunoscute din nume.⁷⁾

(Urmează).

Mobilizarea culturală a preoțimeii oltene,

De : Pr. Dr. Gh. Ghia,
profesor secundar în Craiova.

Pentru orice bărbat cu mintea cumpănită, care ține seamă de realitățile vieții noastre naționale, este limpede faptul, că viitorul României atârnă — mai presus de orice — de consolidarea și intensificarea ei culturală. Cea mai mare parte din energia noastră trebuie cheltuită în direcția aceasta cu atât mai mult, cu cât în cuprinsul noilor hotare avem de luptat cu minoritățile purtătoare de culturi streine și în multe centre foarte bine organizate în direcția culturală.

⁵⁾ „Biblioteca românească“ I, Buda, 1829, pg: 53 și 55.

⁶⁾ Romulus Ionașcu, Gramaticii români, Iași 1914, pg: 129 nota și pg. 133 și Gh. Adamescu Dragom. și I. A. Rădulescu Pogoneanu, „Literatura Veche“, București, 1902 pg. 174—176.

⁷⁾ „Foia pentru minte, inimă și literatură“ Brașov 1838, pg. 7.

Dar când se vorbește de propășirea culturală, gândul celor mai mulți se îndreaptă numai către școală. Biserica, de pildă, este socotită ca un factor cu totul neînsemnat în această privință. Ea — cel mult — dacă face să fie poftită la tedeun-uri, părazi și solemnități, ca să mai mărească fastul; iar după aceea — înapoi, la muzeul de... relicvicii naționale!

Această atitudine față de Biserică izvorăște, înainte de orice, din lipsa de convingeri religioase a guvernanților noștri și din politica meschină de partid, care dorește o Biserică ortodoxă permanent slăbănogită, — după Constituție: dominantă, de fapt: dominată —, ai cărei reprezentanți să fie totdeauna la cheremul șefilor politicești.

Numai că o asemenea atitudine păgubește nu numai Biserica, ci și dezvoltarea culturală normală a națiunii românești; fiindcă este o adevărată miopie intelectuală să creadă cineva, că numai școala singură ar putea face față cerințelor culturale prezente ale poporului nostru. Mai ales școala de astăzi, cu dascăli de toate gradele, istoviți de mizerie și de muncă mai presus de puterile unui om, și cu clase de elevi supra-populate, în fața cărora și învățătorul cel mai zelos trebuie să se mulțumească numai cu o spoială de instrucție, de o calitate și cantitate mult inferioară celei dinainte de război.

Dar și Biserica, ca să poată avea astăzi un rol cultural, înodând o tradiție seculară intreruptă acum 50—60 de ani, din pricina unor curente intelectuale și politice antireligioase importante și a unei secularizări complete, nesocotite, — trebuie să se organizeze și să se acomodeze noilor cerinți. Afară de organizarea generală unitară a Bisericii ortodoxe din întreaga țară, este nevoie de organizarea preoțimeii pe eparhii. În această privință, s'au păstrat până astăzi tradiții bune în provinciile alipite! Astfel în Transilvania, datorită Statutului lui Șaguna, care a urmărit să facă din Biserică și o citadelă a românismului, constatăm o strânsă legătură între clerici și mireni pe chestiile religioase și culturale. Și la congresele anuale ale acestei Biserici, aleargă voioși până și țărani cu Statutul Șagunian în șerpar. Păcat, că în timpul din urmă ș'acolo mulți tineri cărturari nu mai intră în preoție din pricina salariului de mizerie, cu care sunt plătiți, într'un contrast dureros cu situația materială a clericilor uniți și a celorlalte confesiuni, cari, pe lângă fondurile lor proprii, mai primesc și dela stat subvenții. Iar în Basarabia, avem de-a face c'o gospodărie bisericască uimitoare, din veniturile căreia se întrețin clericii, cari în chipul acesta nu sunt siliți să cerșească mila statului, școalele și așezămintele de binefacere. Asupra acestei gospodării frumoase, s'a repezit în timpul din urmă, cu o îndârjire ne mai pomenită, politicianismul nostru hămesit, care este în căutarea altor fonduri de devorat. Dar preoțimea basarabeană se ține bine și credem, că va birui. Atitudinea ei a fost aprobată de toată preoțimea ortodoxă la congresul general din Octomvrie 1923.

In ceea ce privește vechiul regat, singura regiune, unde preoțimea s'a organizat în legătură cu noile cerințe

culturale, este eparhia Râmnicului Noului Severin. Această organizare își are începutul odată cu așezarea pe scaunul episcopal a P. S. Vartolomeiu, care-i înzestrat nu numai cu o minte limpede, adăpată la toate izvoarele culturii moderne în legătură cu problemele religioase, ci și cu o nezguduită voință de a înfăptui, într-o vreme când discuțiile principiale au degenerat în vorbărie, democrația în demagogie și individualismul excentric în zvârcoliri sterpe de saltimbanci.

Toată preoțimea olteană a fost mobilizată la noua luptă culturală, sub steagul societății „*Renașterea*”, care a și fost recunoscută ca persoană morală de Corpurile legiuitoare, în primăvara anului trecut—1923.

Ideia genetică a acestei societăți este colaborarea autorității episcopale cu activitatea preoțească. În vremurile de astăzi, autoritatea trece printr-o criză provocată atât de vijeliile războiului mondial, răscolitoare de mari prefaceri politice și sociale, și răsturnătoare de valori, cât și de imoralitatea și incapacitatea atâtor indivizi, cari reprezentând autoritatea în chip nădemn, amenință să îngroape și principiul sub dărâmurile ticăloșiei lor personale.

Dar fără autoritate, viața socială se va destrăma. Atât de adevărată este constatarea aceasta, în cât chiar bolșevismul a căutat să restatornicească autoritatea, dar într-o formă și mai absolutistă ca pe timpul țarismului. Și iarăși este un fapt recunoscut de toate mințile cumpănite, că adevăratele idei democratice se propovăduesc și se înfăptuiesc tot de *căpiva*, cari trebuie să aibă la spate masa luminată și disciplinată a norodului.

Când este vorba de Biserică, principiul autorității, reprezentat de ierarhia superioară, stă în legătură și mai strânsă cu ființa ei. Dar în Biserica noastră ortodoxă n'avem de-a face nici cu absolutismul episcopal, ca în papism, și nici cu individualismul exagerat și dizolvant din protestantism. Aici autoritatea episcopală se armonizează cu activitatea preoțimei și a mirenilor.

Acest principiu stă și la temelia societății „*Renașterea*”, care desfășoară o activitate culturală și alta economică.

Ea lucrează mai întâi prin *Centrele parohiale*, alcătuite din 8—12 parohii. Preoții acestor parohii se strâng lunar și prin rotație în fiecare parohie, într-o zi de Duminică sau sârbătoare. În prima jumătate din zi, toți preoții slujesc Sf. Liturghie în sobor, care se încheie cu predică și cu parastas pentru ostașii căzuți în război. După experiența făcută până în prezent, aceste slujbe în sobor și rugăciuni pentru cei adormiți fac o deosebită impresie asupra norodului. În a doua jumătate a zilei urmează serbarea propriu zisă, care are caracterul unei șezători biblice, în care elementul instructiv și religios se unește cu cel artistic. Șezătoarea se începe cu „*Impărate ceresc*” cântat de toți laolaltă: preoți, dascăli și norod. Urmează apoi o conferință cu fond sau colorit religios. După aceea iarăși coruri religioase. Mai departe: un preot al cercului citește un pasagiu din Biblie, pe care îl tâlmăcește pe înțelesul tuturor, și după alte coruri religioase, șezătoarea biblică, care durează cel mult două ore, se încheie cu „*Tatăl nostru*”, cântat iarăși de întreaga

asistență. Aceste șezători sunt foarte populate atât la sate, cât și la orașe. Săliile școlilor primare au devenit neîncăpătoare. La multe din ele se impart gratuit broșuri religioase sau iconițe și se fac colecte pentru procurarea altor cărți și ajutorarea celor năcăjiți. Adeseori s'au luat chiar inițiative cu urmări efective, pentru ridicarea de biserici și de localuri de școală.

Autorul însură apoi o parte din subiectele, ce s'au dezvoltat în cursul anului 1923. la șezătorile biblice din centrele urbane și rurale. Subiectele sunt luate din domeniul credinței, moralei și a vieții sociale. N'au lipsit nici conferințele cu subiecte din igienă și viața economică a poporului. Toate subiectele dezvoltate priveau însă chestiunea prin prisma religiei și a credinței noastre străbune. Apoi continuă astfel:

Față de această activitate teoretică și practică creștină, pe care comitetele parohiale o desfășoară necurmat pe toate plaiurile Olteniei, corpul didactic, administrația, reprezentanții justiției și ai armatei au avut la început o atitudine de expectativă. Probabil, că se credea, că și această activitate, care s'a început cu entuziasm, va sfârși câtăva vreme ca atâtea alte inițiative culturale dela noi și apoi se va stinge.

Dar s'a văzut îndată, că-i vorba de o organizație temeinică, din care nu poți scăpa cu una cu două tu, preot, și pe care n'o poți ocoli până la sfârșit nici tu, credincios. Atunci s'a început o colaborare fericită la această operă preoțească și din partea corpului didactic, mai ales a învățătorilor, cari au pus umărul alături de colaboratorii lor cei mai firești întru luminarea satelor. În multe părți s'a auzit și glasul judecătorului, al administratorului și al ofițerului, îndemnând norodul să răspundă la chemarea păstorilor lor.

Această nouă atitudine a cărmuitorilor laici față de activitatea comitetelor parohiale este o mare mângâiere pentru preoțimea olteană, care-și poartă noua sarcină cu multe jefte și de tot felul și un îndemn pentru o împropătarea necurmată a puterilor.

Al doilea organ, prin care lucrează societatea „*Renașterea*”, este adunarea județeană, ce se convoacă de două ori pe an: toamna și primăvara, în capitala fiecărui județ din Epahra Râmnicului Noului Severin. Rostul principal al acestor adunări, la care participă toți preoții din județul respectiv, este de a verifica și coordona activitatea centrelor parohiale și de a găsi noi mijloace de acțiune pentru luminarea și moralizarea norodului. Aceste adunări stau sub conducerea comitetelor județene.

Al treilea organ de lucru al „*Renașterii*” este congresul eparhial, care se convoacă de un Comitet central odată pe an, în prima săptămână după Rusală și în diferite orașe ale Olteniei, prin rotație. La acest congres, la care participă o treime din toți preoții eparhiei, pe lângă expunerea a două conferințe publice, se face o dare de seamă generală asupra activității societății în întreaga eparhie și în tot cursul anului. Se iau în dezbatere propunerile Comitetului central și chestiunile puse de oricare membru în legătură cu scopurile Societății.

Cel dintâi Congres eparhial al „*Renașterii*” s'a ținut anul trecut la sfârșitul lui Mai. Dezbaterile s'au desfășurat în liniște, ordine și cu competență, cași cum

preoțimea olteană ar fi lucrat de când lumea într-o astfel de organizare.

În ceea ce privește latura economică și gospodărească, societatea „Renașterea” a primit donații dela membrii ei în valoare de aproape opt sute de mii de Lei. Cu o parte din această sumă s'a cumpărat un imobil în Craiova, a cărui valoare este astăzi cel puțin de un milion. În acest imobil urmează să se instaleze o fabrică de lumânări.

În legătură cu misiunile de propagandă religioasă, Sf. Episcopie a mai colectat prin membrii societății încă aproape o sută de mii de Lei pentru un fond misionar.

Dar pentru ca activitatea binefăcătoare a societății preoțimii oltene să fie cunoscută și imitată în cercuri cât mai largi și astfel rolul permanent de factor cultural al clerului să nu poată fi negat de cel dintâi nechemat, — javră politică sau sectar, — societatea își are și revista sa, care-i poartă numele. La 1 Ianuarie 1924, revista „Renașterea” intră în al treilea an de existență. Deși destul de tânără, ea a reușit să-și câștige un loc de frunte între revistele bisericesti și să aibă un număr mare de cititori prin chipul deschis și limpede, cu care pune în discuție chestiunile bisericesti la ordinea zilei, prin forma vioaie, cu care le expune, și prin înfățișarea estetică, în care se tipărește în renumita tiparniță a Institutului grafic „Ramuri” din Craiova.

Aceasta este în linii generale activitatea de doi ani a societății preoțesti „Renașterea” din eparhia Râmnicului Nouului Severin. Am crezut de cuviință s'o aducem la cunoștința unor cercuri mai largi, mai ales de mireni, fiindcă ea merită să fie cunoscută, și nu numai cunoscută, ci și sprijinită de toți oamenii de bine; căci mai târziu, când se va scrie despre renașterea culturală de după războiul de întregire politică, va trebui să se vorbească în primul rând și de munca tăcută, necurmată, spornică și însoțită de multe jertfe a preoțimii oltene, în frunte cu înțeleptul ei Păstor, grupată în societatea „Renașterea”.

„Arhivele Olteniei”.

Pentru „Graiul Românesc”.

Dela „Unire” încoaci, soartea fraților noștri din Bănatul de sub dominațiune sârbească a preocupat neconținut conducerea eparhiei noastre și îndeosebi pe Pea Sfințitul nostru Episcop diecezan. Aspirațiunile și suferințele lor totdeauna au aflat ecou în inima caldă și iubitoare a Arhipăstorului lor, care nu a întrelăsat nici un moment de a se face interpretul aspirațiunilor și dolențelor lor la locurile competente. Și dacă memoriile, intervențiile și propunerile P. S. Sale și ale Consistorului diecezan nu au avut totdeauna rezultatul dorit, nu P. S. Sa și Consistorul diecezan poartă vina, ci alte împrejurări de ordin mai înalt, despre cari astăzi nu se poate vorbi.

Când se va scrie istoria acestor frământări, atunci — suntem siguri —, că activitatea P. S. Sale și a Consistorului nostru diecezan în această chestiune va fi apreciată după cuviință. Numai atunci se va cunoaște, că ținuta mai marilor bisericii noastre în această chestiune a fost deamănă și conformă cu interesele vitale ale fraților noștri.

Dacă chestiunea bisericească — școlară nu este încă aranjată și dacă ea nu se va aranja în sensul propunerilor făcute de mai marii bisericii, cari propuneri sunt și dorința fraților noștri de dincolo, oare mai marii bisericii poartă vina? Organele noastre competente și conducătorii credincioșilor noștri de acolo sunt înformați și au cunoștință exactă despre tot ceea ce s'a făcut în interesul și favorul lor.

De aceea am și fost neplăcut surprinși, când am citit în „Graiul Românesc” (nr. 8. din 2. Martie a. c.) următoarele:

„Afacerea școlară-bisericească nici nu s'a pertractat și nu din cauză că vre-un ministru ar fi bolnav, ci din motivul, pe care noi l-am indicat în raportul despre conferința Micei Antante din Beograd, că guvernul nostru consideră chestiunea aceasta de afacere internă a țării, care se fie regulată, conform tratatului despre minorități, dar nu prin contract făcut între două țate.

„Să-i întrebăm acuma pe mai marii neamului și ai Bisericii noastre gr. or. române, cine este răspunzător pentru această stare, când nici chiar situația bisericii noastre nu este aranjată, iar parohiile stau vacante ani deiarândul, pe la ușa cărora înzădar bat competenții, pentrucă Venerabilul Consistoriu și Mitropolia noastră uitând principiul de autonomie Șaguniană a bisericii noastre se arată un dictator nedibaci și neinformați în afacerile sufletești ale acelora, peste cari numai în conțelegere cu dâșii trebuiau să dispună.”

Stăm mirați în fața acestor învinuiri gratuite, cari sunt apte de a produce numai amărăreală și o receală nejustificată între credincioșii noștri de acolo și actuala lor conducere bisericească.

Stăm mirați în fața acestor învinuiri, cari numai în necunoștință de cauză s'au putut pune pe hârtie și cari pot fi numai părerea personală a autorului anonim, care a scris acel articol. Ne place a crede, că conducerea partidului român din regatul S. H. S. nu se indentifică cu aceste învinuiri, cari numai din nebagare de seamă s'au putut strecura în organul partidului.

Numai în necunoștință de cauză se poate afirma, că „parohiile stau vacante ani deiarândul, pela ușa cărora înzădar bat competenții”.

Să ni-se arăte un singur caz: Care candidat e calificat a bătut năzdar la ușa? Să ni-se arăte și numai unul singur! Noi știm chiar contratul. Aici s'a înșisat pe lângă preoții mai buni, ca să treacă granița. Pentru îmbunătățirea situației preoților s'a intervenit cu rezultat destul de frumos, etc.

Dacă nu s'ar fi îngrijit Consistorul, nu știm câți preoți ar fi astăzi în acel ținut?

Putem liniști pe autorul îngrijorat al articolului din chestiune, că conducerea noastră eparhială, dacă n'a făcut-o în trecut, cu atât mai puțin va încerca astăzi, în pragul despărțirii noastre, ca să-și aroage atribuții de dictator în „afacerile sufletești“ ale credincioșilor noștri de peste frontieră.

P. S. Sa și Ven. Consistor diecezan cunosc exact situația fraților noștri obidiți și cu dibăcia lor cunoscută și probată (pe care până astăzi nimeni n'a îndrăznit să le-o tragă la îndoială) vor urma și mai departe calea de până acum, pe care n'au nici un motiv să o părăsească.

De încheiere: Mai marii bisericii și-au făcut datoria cu vârf și îndesat. Aspirațiunile și suferințele credincioșilor în primejdie și de acum înainte vor afla răsuneț în inimile lor calde și înțelegătoare, căci păstorii cei buni nu înțeleg să-și părăsească turma cuvântătoare, îndeosebi acuma, când stă să li-se răpească.

Ș T I R I

Decoratie. M. Sa Regele a binevoit a conferi medalia „Răsplata muncii pentru biserică“ cl. I. protopresbiterului Dr. Stefan Pop, paroh în Recaș.

Sincere felicitări!

† **Gheorghe Lipovan**, subrevizor școlar de control și deputat în sfatul țării, după lungi și grele suferințe, a încetat din viață Marti, în 27 Febr. (11 Martie) a. c.

Defunctul era un exemplu viu al conștiinței și a împlinirii datoriei. A fost unul dintre membrii cei mai aleși ai învățătorimei noastre, care l-a ales de președinte al „Asociațiunii“ sale județene, precum și de vicepreședinte al „Asociațiunii generale din Ardeal și Bănat.“ În rândurile învățătorimei noastre iubitoare de biserică lasă un gol ireparabil și va rămânea neuitat în memoria celor ce l-au cunoscut. Odihnească în pace!

Alegerea episcopului de Huși. Marele Colegiu Electoral a fost convocat pe ziua de 6/19 Martie a. c. ora 10 a. m. în palatul Adunării deputaților, pentru a alege pe episcopul de Huși, în locul P. S. Nicodim, carele, după cum se știe, a dimisionat.

O faptă laudabilă. Dl. Dr. Aurel Cosmă, deputat și fost ministru, care pe timpul studiilor sale a fost bursier al „Fundatiunii Gojdu“, zilele acestea a încuștințat reprezentanța acestei fundatiuni, că își răscumpără bursa avută, dăruind suma de 50.000 Lei pentru „Căminul Gojdu“.

Este un gest nobil acesta, care ar putea servi ca exemplu și celorlalți foști bursieri, astăzi cu dare de mână, cari sau ridicat din șirul „côpiilor nimănui“ de ieri.

Deputat congressional preoțesc pe noul period de 3 ani 1924—1926. în cercul VII. Petrovasela a fost ales păr. protopresbiter Ioan Murgu din Satul-nou.

Preoțimea din capitală. O delegație a societății *Clerul Român* din București s'a prezentat în 4 I. c. la dl. Al. Lăpedatu, ministrul cultelor și artelor, spre a-i expune, care sânt vederile preoțimei în ce privește încheierea concordatului cu Vaticanul.

Delegațiunea a cerut, ca proiectul de concordat al guvernului să fie adus la cunoștință preoțimei, sau cel puțin la desbaterile, care vor urma pentru întocmirea lui, să fie de față și un reprezentant al clerului.

Delegațiunea a mai rugat pe ministrul cultelor, să intervină pe lângă primăria Capitalei pentru a nu încuviința înființarea crematoriului la noi, întrucât aceasta jignește sentimentul creștin și lipsește pe viitor preoțimea de a putea contribui la moralizarea cetățenilor care se face cu prilejul înmormânturilor și la serviciile făcute pentru cultul morților.

Dl. ministru Lăpedatu a promis delegațiunii, că va cerceta și studia propunerile clerului, și-i va aduce la cunoștință hotărârile ce le va lua.

80.00 copii vagabonzi în Rusia. Ziarul „Pravda“, din Moscova aduce știrea, că în Ucraina s'au numărat 55.000 de copii fără supraveghiere, împrăștiați prin sate, și al aăror număr este, firește, foarte greu de constatat. De aceea „Pravda“ crede, că numărul total al acestor ființe nenorocite se poate socoti în Ucraina la cel puțin 80.000.

Ne putem face o idee de marea mizerie, ce domnește acolo printre copii, din faptul, că pe baza unei cercetări medicale, în azilele de copii din Poltava 80 la sută din copii adăpostiți acolo sunt bolnavi de tuberculoză.

Convenția româno-jugoslavă, privitoare la proprietarii cari au moșii dealungul frontierei, cuprinde în primul rând o clauză, care stabilește o zonă de 10 km de fiecare parte a frontierei și unde vor fi în vigoare clauzele privitoare la proprietarii, cari posedă acolo moșii.

Zona aceasta este întinsă dealungul graniței româno-jugoslave a Bănatului pe o lungime de 320 de km.

S'a ținut seamă de clauzele reformei agrare în vigoare în cele două țări în momentul semnării convenției.

România acordă libertatea exportului de lemne supușilor jugoslavi, ale căror păduri se află în teritoriul românesc.

Tot astfel proprietarii vizați în convenție au dreptul să se folosească în deplină libertate de pășunile lor, ce se află pe teritoriul românesc.

Un protocol va stabili regimul cărților de identitate pentru proprietarii cari trebuie să beneficieze de privilegiile enunțate mai sus.

Convenția va intra în vigoare de îndată ce va fi aprobată definitiv de cele două guverne și va fi ratificată de parlamentele respective.

Rusia nu renunță la Basarabia și nici de tezaurul dela Moscova nu vrea să audă. Reprezentantul Rusiei sovietice la Londra, dr. Rakovsky, a făcut ziaristilor următoarea declarație cu privire la chestiunea Basarabiei: „Se înțelege, că avem pretențiuni asupra Basarabiei. Rusia n'a renunțat nici un moment, nici chiar în mod provizoriu, la acest teritoriu. Vrem să acordăm Basarabiei autonomia, în sânul uniunii republicilor sovietice. Vrem să apărăm granițele popoarelor, cari fac parte din uniunea sovietelor și nu putem renunța la Basarabia de dragul României. Este în interesul guvernului român, să întrețină raporturi de prietenie cu Rusia sovietică. A fost un timp, când guvernul român nu a voit să trateze cu noi despre chestiunea Basarabiei. Și Take Ionescu spunea, că guvernul român nu stă de vorbă cu bolșevicii. Cred, că astăzi guvernul român nu-și mai face iluzii. O înțelegere nu se poate stabili decât cu noi și numai pe baza dreptății. (?) „Guvernul român știe, că orice guvern rus va căuta să refacă și să apere teritoriul vechiului imperiu rus. La conferința din Viena, Rusia și România vor trebui să găsească soluția, care corespunde mai bine intereselor Basarabiei.“

Iar acum mai în urmă, ziarele suedeze reproduc un articol din „Izvestia“ (oficiosul guvernului sovietist rus) cu data de 24 Februarie a. c., în care se spune: „Niciodată sovietele nu vor recunoaște actul de banditism, care consistă în anexarea Basarabiei de către România. Niciodată sovietele nu vor recunoaște hotărârea consiliului ambasadurilor, care a ratificat această anexare. Chiar ratificarea lumii întregi nu va zrduncina atitudinea Rusiei. Intreaga politică exterioară a sovietelor va fi totdeauna pătrunsă de aspirația, unirei Rusiei cu Basarabia. „Izvestia“ respinge cererile României privitoare la tezaurul român, depus în timpul războiului la Moscova și declară, că România, care a acaparat bunurile statului rus, este debitoarea Rusiei, iar nu Rusia e debitoarea României. Oficiosul guvernului din Moscova trage concluzia, că acest articol vizează mai ales Franța, care „ratificând“ anexarea Basarabiei, va săvârși un act aventuros și periculos, destinat să provoace în masa lucrătorilor ruși un sentiment aprins de răzbunare“.

Dacă acesta este punctul de vedere al sovietelor rusești în chestia Basarabiei, care prin libera determinare a popoarelor s'a unit cu România și de tezaurul României, încredințat „onoarei“ poporului rus, cu garanții luate din partea aliaților..., atunci se înțelege de sine, în ce atmosferă se va decide conferința dela Viena, care din nou a fost amânată pe sfârșitul lunii curente.

Libertatea culturală a fraților noștri din Jugoslavia. Cetim în „Graiul românesc“, organul partidului român din regatul S. H. S., următoarele: Am înaintat spre aprobare ministrului de interne statutele „Asociației noastre culturale“ și ale „Reuniunii de cântări“ din Alibunar, dar ministrul de interne, după multe făgădueli și trăgănări, a declarat, că nu aprobă nici, un fel de statute, până nu se va aduce legea despre societăți. Știm bine, că aceasta este numai un pretext dela dânsul. Vom căuta remediarea acestei hotărâri la Consiliul de ministri; iar de nu vom căpăta nici libertatea unei vieți culturale, vom rupe ori și ce legătură cu guvernul și oamenii lui, ori cât de puternici vor fi ei.“

Și să mai zică cineva, că nu suntem aliați!

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Secția Sibiu, aranjează, în legătură cu vecerniile din Duminecile postului sfințelor Paști, ora 3^{1/2} d. a. un curs de catehizare pentru tinerimea aflătoare în serviciu în oraș și pentru ucenicii dela meserii, după un program, care cuprinde tâlcuirea rugăciunilor de toate zilele. Preoții P. Morușca, I. Beleută, V. Nistor, Dr. A. Crăciunescu, protopresbiterii L. Dăncilă și Tr. Scorobăț și profesorii Gh. Maior și N. Colan, fiecare în altă Duminecă, vor tâlcui câte o rugăciune (Impărate ceresc, Sfinte Dumnezeule, Tatăl nostru, etc.)

La Vecernii vor da răspunsurile pe rând: Corul Institutului teologic, al Școalei normale „Andrei Șaguna“ și al „Reuniunii meseriașilor români“, executând, înainte și după meditații, și alte cântări religioase.

Conducerea Secției face apel călduros către stăpânii, cari au în serviciul lor feciori sau fete, precum și către patronii ucenicilor, ca să le facă posibil și să-i îndemne a lua parte la curs și să controleze pe urmă, dacă și-au îndeplinit această îndatorire morală, în interesul bunei lor educații religioase, al cărei rod nu va întârzi a se resfrânge asupra felului, cum își vor împlini și îndatoririle lor către stăpâni.

Indeamnă apoi pe stăpâni și pe patroni, că și ei înșiși să ia parte, înfrățindu-și rugăciunile cu ale celor din serviciul lor, căci zice apelul „a ne rugă este o îndatorire creștinească de obște și tinerimea ar simți odată mai mult, că acolo deopotrivă suntem toți frați și fii ai aceluiaș Părinte ceresc“.

Patriarhul Tihon, care a fost arestat în Ianuarie 1923 de bolșevici, a fost pus în libertate. Înaltul ierarh, din cauza suferințelor îndurate în închisoare, este acum în agonie.

Revizuirea veniturilor clerului. La ministerul cultelor s'a instituit o comisiune compusă din dnii V. G. Ispir, secretarul general al ministerului și directorii generali ai cultelor, care va începe lucrările în vederea constatării veniturilor clerului și a parohiilor.

În ședința dela 7. Martie st. n. a. c. s'au stabilit formularele, ce se vor trimite parohiilor pentru complectarea cu datele necesare.

Liceul român din Bitolla, leaganul românismului din Macedonia, unde timp de peste 40 ani și-au făcut educația seria de copii a fraților noștri din Balcani, dela război încoaci nu mai funcționează, căci guvernul jugoslav nu dă autorizația cuvenită. — Autoritățile locale au ocupat întreaga clădire a liceului, în care se află depusă și arhiva fostului consulat român din acel oraș, care de asemenea nu mai funcționează. Măsura aceasta nu poate decât să amărăscă sufletele românilor macedoneni.

Comisiunea româno-ungară, care tratează în Capitală asupra chestiunilor în litigiu între cele două state, după cum cetim în ziarele de București, a căzut de acord în ceea ce privește „Fundatiunea Gojdu“, că adevărată această fundațiune va putea dispune liber de averea ei din Ungaria.

Desființarea califatului. Cea mai înaltă instituție religioasă a musulmanilor, califatul, după aproape șase sute de ani de existență, este astăzi desființată din partea adunării naționale dela Angora, care înainte cu un an a suprimat sultanatul, proclamând republica, iar acum declară și căderea califatului, deși el reprezintă nu numai pe turci, ci pe toți musulmanii de pretutindeni. Abdül Medjid, califul din Constantinopol, este expulsat. Ce va răspunde poporul la aceste lovituri de modernizare, se va vedea.

„Gazeta Banatului,” și-a reinceput apariția la Timișoara, sub îngrijirea și redactarea dlui Dr. P. Nemoian, fost prefect al județului Caraș-Severin.

Noul confrate, deși condus de bărbaii înregimentați în partidul poporului de sub șefa dlui general Averescu, promite a se prezenta publicului cu un program românesc și nu cu unul de partid.

Dorim noului confrate spor la muncă în ogorul vieții noastre românești.

O nouă concilianță. Dl. ministru al Instrucțiunii, în dorința sa de-a dovedi cel mai extrem act de bunăvoință față de învățătorii neromâni, le-a mai dat încă odată posibilitatea, ca aceștia să dovedească prin un nou examen cunoștințele lor în limba și literatura română, istoria, geografia și constituția patriei. Acestor învățători li s'a dat un nou termen până la vară, pentru ca să învețe românește și atunci vor fi supuși iar la examen.

Germania introduce 10 ore de lucru pe zi. Reprezentantul german la conferința pentru organizarea internațională a muncii din Genova a făcut declarația, că Germania va introduce ziua de 10 ore lucru.

Planul Germaniei se vede a fi, ca să se lucreze mai mult, ca astfel să se poată reface țara. Așa va ajunge să producă mai mult și să vândă mai ieftin.

Planul Germaniei este de altfel o amenințare serioasă pentru puterea de concurență a industriei mai puțin dezvoltate din statele vecine.

Poșta Redacției.

I. Gh. in B. Nu-i putem face loc din motive mai înalte.

Zakonik. Am primit cu mulțumită. Vor apare și cele ce dorești. La revedere cât de curând.

LA LIBRĂRIA DIECEZANĂ

se află următoarele cărți

de

Dr. PETRU BARBU

Cărți de Religie pentru școlile primare:

Istorie religioase-morale.

Istorie biblice.

Istorie bisericești.

Catichismul.

Cărți de Religie pentru școlile secundare:

Istoria Testamentului vechiu.

Istoria Testamentului nou.

Istoria bisericească.

Învățătura bisericii creștine ortodoxe: Dogmele;

Morala și Liturgica bisericii.

Carte de Rugăciuni și Cântări bisericești întocmită și tipărită întâia oară cu binecuvântarea Sărbătorii Preasfințit Episcop Nicolae Popoa.

Elemente de Catihetică sau Metodica Religiei. Ed. II. Arad 1915.

Școala modernă și Religiea la noi. Caransebeș, 1916.

Un cuvânt la reformarea învățământului religios Caransebeș, 1922.

Catichizarea în școlile primare — Cum aș catihiza eu? Caransebeș, 1923.

Isus Hristos, Vieța Mântuitorului lumii istorisită cu cuvintele Sfintei Scripturi. Edițiunea III, București, 1916.

Proprietatea
Consistoriului diecezei ort.
române a Caransebeșului.

VILA DOBOȘAN
din Băile Ercelane

Otel cu bun renume aproape de
centru. • Apeduct, lumină
electrică, serviciu prompt, prețuri
moderate. • Regiune romantică
de o frumusețe rară. • Vila stă
oaspeților la dispoziție începând
cu 1 Mai până la sfârșitul lui
Octombrie. • Informațiuni de:

Administrația „Vilei Doboșan”
la Băile Ercelane.

